

בית המשפט המחוזי בחיפה

הפ"ב 17-06-49476 קרבקי ואח' נ' כמאל ואח'

בפני כבוד השופט שמואל מנדלבוים

המבקשים	1. חנה קרבקי
	2. רחמים קרבקי
	ע"י ב"כ עוה"ד מירב פלח- לב

נגד

המשיב	1. עו"ד זכי כמאל
משיבים פורמאליים	1. עופר מושב עובדים להתיישבות חקלאית שיתופית בע"מ
	ע"י ב"כ עו"ד א.קליר
	2. לילך כהן
	3. יעקב כהן
	4. אלי שטיינר
	שלושתם ע"י ב"כ עוה"ד שלמה עובדיה

פסק דין

1. בפניי בקשה (להלן: "הבקשה") בהתאם לסעיף 32 לחוק הבוררות, התשכ"ח- 1968 (להלן- "חוק הבוררות") להפחתת שכרו של המשיב (להלן- "הבורר"), אשר שימש כבורר בהליך בוררות שיזמו המשיבים הפורמאליים 2-4 שטיינר אלי, יעקב כהן וליילך כהן (להלן- "המשיבים הפורמאליים") כנגד המשיבה מס' 1 – עופר מושב עובדים להתיישבות חקלאית שיתופית בע"מ (להלן- "האגודה"), ושאליו הצטרפו כנתבעים נוספים המבקשים- חנה וראובן קרבקי (להלן- "המבקשים").

2. הבקשה הוגשה תחילה על ידי המבקשים, ומיד לאחר הגשתה הגישו המשיבים הפורמאליים בקשה להצטרף כמבקשים לבקשה. המבקשים לא התנגדו לבקשת המשיבים הפורמאליים והשאירו אותה לשיקול דעת בית המשפט (ראו תגובה מיום 16.08.2017), אך לא ניתנה החלטה בבקשה ואולם בפועל הדיון בתיק התנהל בהנחה שהמשיבים הפורמאליים הינם צד לבקשה.

למען הסדר הטוב אני נענה תחילה לבקשת המשיבים הפורמאליים ומורה על צירופם כמבקשים בבקשה.

בית המשפט המחוזי בחיפה

הפ"ב 17-06-49476 קרבקי ואח' נ' כמאל ואח'

3. בנוסף למשיבים הפורמאליים, צורפה כמשיבה גם האגודה שהייתה כאמור צד לבוררות וזו הודיעה תחילה כי היא משאירה את הבקשה לשיקול דעת בית המשפט ואולם בדיון שהתקיים בתיק ביום 19.09.2017 הודיע נציג האגודה זרי גרמי המשמש בתפקיד מזכיר האגודה כי: **"אני מאשר שהאגודה אינה מוכנה לוותר על טענותיה בנושא והאגודה לא תדרוש החזר בשכר הטרחה"**.

4. בהקשר זה אציין כי אני סבור כי הפרוטוקול לא נרשם כראוי ומזכיר האגודה הודיע בדיון כי האגודה **מוותרת על טענותיה כנגד הבורר** ואולם למען הזהירות ניתנה על ידי החלטה נוספת ביום 19.10.2017 שבה הוריתי על קביעת מועד לדיון נוסף שיוקדש לניסיון לסיים את המחלוקת בתיק בפשרה, ובהחלטה קבעתי כי האגודה לא תתייצב לשיבה לאור הצהרת מזכיר האגודה, המפורטת לעיל, ואולם ניתנה על ידי אפשרות לאגודה להתייצב ולהשתתף בדיון ובלבד שתוגש על ידה הודעה מתאימה.

בפועל לא הוגשה הודעה כלשהי, והאגודה לא התייצבה לדיון הנוסף שנקבע, ולפיכך יש לראות באגודה כמי שאכן ויתרה על טענותיה כלפי הבורר בעניין שכר טרחתו, ולפיכך הכרעתי תתייחס אך ורק לבקשת המבקשים והמשיבים הפורמאליים.

תמצית העובדות הרלוונטיות

5. ברקע בקשת המבקשים עומד הליך בוררות שהתקיים בפני הבורר, ואשר ראשיתו בהמרצת פתיחה שהוגשה על ידי המשיב הפורמאלי 1 לבית המשפט המחוזי כנגד האגודה, ובה הורה בית המשפט על עיכוב הליכים ומינוי בורר בהתאם לתקנון האגודה.

6. ביום 04.12.2011 מונתה עוה"ד אביגיל בהט על ידי עוזרת רשם האגודות השיתופיות, כבוררת בסכסוך שבין המשיב הפורמאלי 1 והאגודה כאשר בשלבי הבוררות הראשוניים ביקשו המבקשים להצטרף כנתבעים לתביעה וזאת בשל היותם בעלי נחלה סמוכה לנחלתו של המשיב הפורמאלי מס' 1- נחלה מס' 50 במושב עופר, וכן צורפו כתובעים נוספים המשיבים הפורמאליים 2-3 אשר רכשו את זכויות המשיב הפורמאלי 1 בנחלה מס' 50.

7. עוה"ד בהט קיימה מספר ישיבות, וניתנו על ידה מספר החלטות ובכלל זה החלטות במספר בקשות שהוגשו לתיקון כתב התביעה, ואולם לאחר שהועלו כנגדה טענות על ידי ב"כ המשיבים הפורמאליים בנוגע לדרך ניהול הבוררות בין היתר לאחר שנדחתה על ידה בקשה שלישית לתיקון כתב התביעה, ביקשה עוה"ד בהט להשתחרר מתפקידה וביום 22.07.2014 הורתה עוזרת רשם האגודות השיתופיות על שחרורה מתפקידה של עוה"ד בהט וכן קבעה כי:

בית המשפט המחוזי בחיפה

הפ"ב 17-06-49476 קרבקי ואח' נ' כמאל ואח'

"הדיון יימשך מהשלב בו הפסיק תחת תחילת ההליך מראשיתו", וכן נקבע כי: "התובעים (המשיבים הפורמאליים ש.מ) יחוייבו בתשלום שכר הבורר החליף בגין לימוד תיק הבוררות עד לשלב אליו הגיע..." והוראה זו נומקה בכך שהתנהגות לא נאותה של המשיבים הפורמאליים היא שהובילה לבקשתה של עו"ד בהט לשחרורה מתפקידה.

8. ביום 16.09.2014 מונה המשיב כבורר ובסמוך לתחילת הליכי הבוררות חתמו המבקשים והמשיבים הפורמאליים על הסכם שכר בורר שבו נקבע כי "עבור כל שעה של התיק, פסק הבוררות והליכי הבוררות, ישולם סך- 400 ₪ בצירוף מע"מ כדין לשעה מכל צד מהצדדים, מובהר כי עבור הכנת התיק ישלמו רק התובעים".

יוקדם ויודגש כי בהסכם שכר הטרחה לא נקבעה מגבלה לשעות עבודתו של הבורר, וכן לא ניתנה הערכה להיקף העבודה הצפוי.

9. אין חולק על כך שבפני הבורר התקיים הליך בורות ממושך אשר במהלכו התקיימו בפני הבורר 10!! ישיבות הוכחות, הראשונה בהם בחודש ספטמבר 2015, נשמעה עדותם של עדים רבים, ובגמר שלב ההוכחות הוגשו על ידי הצדדים סיכומים אשר כעולה מהעתקם שהוגש לתיק, סיכומי המשיבים הפורמאליים היו בהיקף של 80 עמודים. האגודה הגישה סיכומים בהיקף של 55 עמודים, המבקשים 18 עמודים בצירוף מסמכים, וסיכומי תשובה של המשיבים הפורמאליים היו בהיקף של 10 עמודים בצירוף מסמכים.

10. ביום 04.05.2017 ניתן פסק הבוררות המכיל לא פחות מ-110 עמודים, ובסיום פסק הדין ציין הבורר כי: "בשולי הפסק אציין כי באי כח הצדדים השקיעו מאמצים רבים והביאו בפני הבורר את מיטב הראיות והעדויות וזאת על פני 10 ישיבות של הוכחות בנות שעות רבות בכל ישיבה, אשר העלו יותר מ-1,000 עמודים, ועשרות מסמכים, מפות, תרשימים וסיכומים ארוכים וממצים ועל כך ראויים הם לכל הערכה" (סעיף 234 לפסק הבוררות).

11. מבלי להיכנס לעומקו של הסכסוך בין הצדדים יצוין כי מהות תביעתם של המשיבים הפורמאליים הייתה להורות על בטלותה של החלטת האסיפה הכללית של האגודה מיום 26.08.2008 (להלן-"החלטת 26.8.2008") שבה אושרה הצעת חלוקה של חלקות "ב" (חלקות חקלאיות המהוות חלק מ"המשבצת" החקלאית של האגודה) לחברי האגודה, ולחילופין דרשו המשיבים הפורמאליים ביטול חלקי ונקודתי של החלטת 26.8.2008, כך שחלקה "ב" המהווה המשך לנחלתם החקלאית של המשיבים הפורמאליים, ואשר בפועל נעשה בה שימוש על ידי

בית המשפט המחוזי בחיפה

הפ"ב 17-06-49476 קרבקי ואח' נ' כמאל ואח'

המבקשים, תגרע מנחלת המבקשים (נחלה 51 במושב עופר) ותועבר לנחלת המשיבים הפורמאליים.

12. הבורר לאחר שדן באריכות בכל טענות הצדדים קבע כי החלטת 26.08.2008 התקבלה כדין ובסמכות, ובהתאם לתקנון האגודה וכי יש לה תוקף מלא, עם זאת קבע הבורר כי לעמדתו נגרם בכל זאת חוסר צדק כלפי המשיב הפורמאלי 1 ולפיכך הורה לוועד האגודה לכנס אסיפה כללית של האגודה בתוך 45 יום ממועד פסק הבורר, כדי שתבחן השאלה בדבר חוסר הצדק שנגרם על פי הטענה למשיב הפורמאלי 1 בחלוקת חלקות ה"ב", ובאם תקבע האסיפה כי אכן נגרם חוסר צדק בחלוקה, יוקצה שטח נוסף מחלקות ה-"ב" לטובת נחלה 50, "וזאת בין בקרבת חלקה א' (חלקת המגורים בכל נחלה חקלאית ש.מ) ובין שלא" (סעיף 229 לפסק הבורר) **וכן נקבע כי כל צד יישא בהוצאותיו.**

13. על פסק דינו של הבורר הוגש ערעור על ידי המשיבים הפורמאליים וכן ערעור שכנגד, אשר נשמע בפני כבוד השופט (בדימוס) נחמה מוניץ, וזו דחתה את ערעור המשיבים הפורמאליים תוך שהיא מאמצת את קביעות הבורר בדבר תקפותה של החלטת 26.08.2008, עם זאת ביטלה כב' השופטת מוניץ את קביעתו של הבורר לפיה יש לכנס אסיפה כללית של האגודה לבחינת העוול שנגרם למשיבים הפורמאליים בחלוקת חלקות ה"ב" של האגודה, ובעניין זה קבעה השופטת מוניץ כי: **"לטעמי החלטת הבורר הייתה צריכה להסתיים בקביעותיו הברורות כי החלטת האסיפה הכללית מיום 26.08.2008 תקינה ואין מקום לבטלה על כל המשתמע מכך. לא ייתכן לקבוע מחד שהחליט והחלטה כשרים ואין מקום לבטלם, ומאידיך להורות לאגודה לכנס אסיפה כללית חדשה תוך 45 ימים כדי לבחון את השאלה בדבר חוסר הצדק שנגרם לתובעים בחלוקת חלקות ב' וחלוקתן מחדש. בשתי קביעות אלה יש "תרתני דסתרי" על כן, קביעת הבורר והוראתו למוסדות האגודה לכנס אסיפה כללית כדי לקבוע האם יש מקום להקצות עוד חלקות לתובעים במסגרת חלקה ב' כדי שיעשה צדק בין החברים, יש לבטלה לאלתר".**

14. באשר לשאלת ההוצאות קיבלה כב' השופטת מוניץ את הערעור שכנגד שהוגש על ידי המבקשים וקבעה כי הבורר לא היה רשאי לחייב את המבקשים בשכ"ט בגין לימוד התיק על ידו וזאת נוכח החלטת עוזרת רשם האגודות השיתופיות שקבעה כי החיוב בעניין זה יחול על התובעים- המשיבים הפורמאליים ואולם בכל הנוגע לקביעת הבורר לפיה כל צד יישא בהוצאותיו, החליטה כב' השופטת מוניץ שלא להתערב בקביעה זו על אף שהיא ניתנה ללא כל נימוק.

בית המשפט המחוזי בחיפה

הפ"ב 17-06-49476 קרבקי ואח' נ' כמאל ואח'

15. הבקשה שבפני מתייחסת כאמור לגובה שכר הטרחה שגבה הבורר מהצדדים, ובהתאם לנתונים שבפני, במהלך הבוררות נדרשו הצדדים לשלם לבורר כל אחד סך של 115,000 ₪ בתוספת מע"מ ובסה"כ חייב הבורר את הצדדים בשכ"ט בסך של 345,000 ₪ בתוספת מע"מ, כאשר מתוך הסך הנ"ל סך של 180,000 ₪ בתוספת מע"מ נדרש מהצדדים בגין כתיבת פסק הבוררות.

בקשת המבקשים

16. בבקשת המבקשים להפחתת שכר טרחתו של הבורר נטען כי שכר הטרחה שגבה הבורר אינו מידתי, אינו ראוי וכי יש בו משום עיוות דין.

17. לטענת המבקשים הבורר אפשר למשיבים הפורמאליים להרחיב את חזית המחלוקת ללא גבול, ובסיכומו של דבר הבורר למעשה לא הכריע במחלוקת כאשר החליט להחזיר את הדיון בתביעת המשיבים הפורמאליים לאסיפה הכללית של האגודה.

18. עוד נטען כי דרישות שכר הטרחה של הבורר היו מופרזות וכך על פי תחשיבי הבורר נדרשו לו לא פחות מ-150 שעות עבודה לכתוב את פסק הבוררות, ובגין הכנה לשיבת ההוכחות הראשונה שנמשכה 7 שעות דרש הבורר לא פחות מ-25 שעות הכנה!! וכך 5 שעות נוספות בגין בקשות ביניים כך שבגין ישיבה אחת חויבו הצדדים ב-37 שעות עבודה על פי תעריף של 1,200 ₪ לשעה בתוספת מע"מ, דהיינו סך של 51,948 ₪.

19. המבקשים הפנו לפסיקות של עוזרת רשם האגודות השיתופיות לפיהן חייב להישמר יחס סביר בין מספר שעות הדיון לשעות ההכנה שבהן מחייב הבורר וכן לפסיקה אשר עסקה בשכר טרחה הנפסק בהתאם לתקנות האגודות השיתופיות ובעניין זה הדגישה ב"כ המבקשים את העובדה שעקב השתייכות הצדדים למושב, הליך הבוררות נכפה עליהם ונטען כי לא ייתכן שהם ידרשו גם לשלם סכומי שכר טרחה מופרזים בהליך שאינו עומד לבחירתם.

תשובת הבורר

20. בתשובת הבורר פורט באריכות הרקע שהוביל למינוי הבורר (כך ב-36 הסעיפים הראשונים לתשובה פורטו כל ההליכים שהתנהלו בפני הבוררת עו"ד בהט), וכן פורטו ההליכים שהתנהלו בפני הבורר.

21. הבורר טען כי הצדדים חתמו על הסכם שכר טרחה, וכי כל חיוביו נעשו בהתאם להסכם שכר הטרחה, וממילא אין כל נפקות להערכות קודמות של הצדדים אשר לטענתם לא תיארו לעצמם כי ידרשו לשלם סכומים כה גבוהים.

בית המשפט המחוזי בחיפה

הפ"ב 17-06-49476 קרבקי ואח' נ' כמאל ואח'

22. כמו כן נטען כי הצדדים לא העלו במהלך הבוררות שנמשכה שנתיים וחצי טענה כלשהי ביחס לשכר הבורר, וכי אילו היה הבורר יודע כי יועלו טענות כאלו הוא יכול היה להימנע מהליך הבוררות ולעסוק בעיסוק אחר.
23. באשר לטענות לפיהן הבורר אפשר למשיבים הפורמאליים להרחיב ללא גבול את מסגרת הבוררות, נטען כי הטענות שהעלו המשיבים הפורמאליים היו טענות כבדות משקל המחייבות דיון ובכלל זה הטענות לאפליה ולחוסר שיוויון וכן למעשים הגובלים בשחיתות, וכן טענות מהותיות הנוגעות לתוקפה של החלטת 26.08.2008 ובכלל זה הטענה לפיה ההחלטה מנוגדת לתקנון האגודה והתקבלה בחוסר סמכות, ולטענת הבורר הוא נדרש לבירור מעמיק עובדתי ומשפטי, ובנוסף כל הצדדים להליך עמדו על דרישתם להבאת עדים רבים להוכחת טענותיהם, ולפיכך כל הדיון המעמיק שערך הבורר היה נדרש לצורך ההכרעה במחלוקת בין הצדדים.
24. הבורר הוסיף וטען כי המבקשים הם שביקשו להצטרף להליך, וכי מלכתחילה הובהר על ידי הבורר כי הוא לא יעמוד בדרכו של צד כלשהו מלהביא את ראיותיו.
25. הבורר טען כי הציע לצדדים פעמים רבות במהלך הבוררות להידבר ביניהם ולהגיע לפשרה, אך הצדדים בחרו למצות את הליך הבוררות, וכן נדחתה הטענה לפיה הצדדים שילמו את שכר טרחתו של הבורר בגין פסק הדין מהחשש שמא הם ייפגעו אם לא יעשו כן, ונטען כי עצם העלאת הטענה לפיה הבורר היה עלול להטות את פסק דינו כנגד מי שהיה מסרב לשלם את שכרו הינה טענה חמורה שנטענת ללא כל בסיס.
26. בנוסף דחה הבורר את הטענה לפיה בסיכומו של דבר הוא לא הכריע בסכסוך, והבורר חזר ופירט את עיקרי הנמקתו מדוע למרות שקבע כי ישנו תוקף משפטי מלא להחלטת האגודה בדבר חלוקת חלקות ה-"ב" של האגודה, הוא סבר בכל זאת כי ישנו צורך בדיון נוסף באסיפה הכללית בטענות המשיבים הפורמאליים- קביעה שבוטלה כאמור בפסק הבוררות בערעור של השופטת מוניץ.
27. הבורר טען כי אין בסיס לניסיון המבקשים להתבסס לצורך השוואה על תעריף לשכת עורכי הדין וזאת כאשר סוכם עם הבורר שכר טרחה בהסכם, וכן נטען כי שכר הטרחה שנגבה על ידו הינו ראוי והולם את שעות העבודה המרובות שהושקעו על ידו בניהול הבוררות.

בית המשפט המחוזי בחיפה

הפ"ב 17-06-49476 קרבקי ואח' נ' כמאל ואח'

28. עוד נטען כי היקף הראיות והמסמכים העצום בתיק הצדיק את כל שעות ההכנה שבהם חויבו הצדדים, וכי אין לקבל את הטענה לפיה סך כל שווי התובענה הוא חלקה חקלאית שערכה אינו עולה על 250,000 ₪ וזאת נוכח חשיבות החלקות שבמחלוקת למשיבים הפורמאליים.
29. בנוסף הפנה הבורר להחלטתו של עוזר רשם האגודות השיתופיות שניתנה בתיק 12-07-1876 **נבטים מושב עובדים להתיישבות חקלאית שיתופית בע"מ נ' נחמיה** שם פורטו תשעה נימוקים מדוע יש לדחות בקשה להפחתת שכר טרחה לבורר ובכלל זה הסכמת הצדדים לתעריף שקבע הבורר, אי העלאת טענות על ידי הצדדים במהלך הליכי הבוררות, ייצוג הצדדים על ידי עורכי דין, הנחיית רשם האגודות השיתופיות לחייב כל צד בשכ"ט בסך של 300-400 ₪ לשעה, מספר הדיונים הרב שהתקיים, נסיונו של הבורר להביא לפשרה שנדחה על ידי הצדדים, אינטרס ההסתמכות של הבורר ועוד, והבורר ביקש לאמץ את כל הנימוקים שהועלו שם לתיק שבפנינו.

תשובת המבקשים לטענות הבורר

30. בתשובה שהגישו המבקשים נטען כי הבורר חטא לתפקידו ולייעודו של הליך הבוררות שנכפה על הצדדים מכוח תקנון האגודה השיתופית ושנועד לקיים הליכים מהירים וזולים. המבקשים טענו כי שכרו של בבורר עולה עשרות מונים על המקובל וכמו כן נטען לאור הוראות סעיף 32 לחוק הבוררות ניתן היה להגיש בקשה להפחתת שכר הטרחה רק בגמר הליכי הבוררות ולפיכך יש לדחות את טענת ההסתמכות של הבורר.
31. בנוסף טענו המבקשים כי הבורר חייב אותם בשעות עבודה בגין לימוד התיק וזאת בניגוד להחלטת כבוד עוזרת הרשם וכי יש לדחות את טענות הבורר לפיהן הטענות מועלת על ידי המבקשים נובעות מחוסר שביעות רצונם מפסק הבורר וזאת מאחר והבורר בפועל קיבל את כל טענותיהם.
32. עוד הועלו טענות כנגד העובדה שהבורר גבה מכל צד 400 ₪ בתוספת מע"מ, וזאת כאשר כמעט כל טענות המשיבים הפורמאליים הופנו כלפי האגודה ולפיכך לא היה מקום להוסיף ולחייב גם את המבקשים בתשלום שכר טרחה בסך של 400 ₪ לשעה.
33. בנוסף חזרו המבקשים על טענתם לפיה שכר הטרחה שנגבה עולה ב-2000% על שכר הטרחה המומלץ על ידי לשכת עורכי הדין ובענין זה טענו המבקשים כי ערך החלקות שבמחלוקת אינו עולה על 250,000 ₪, וכי גם אם ערך החלקות היה עומד על 1 מליון ₪ עדיין שכר הטרחה המומלץ על ידי לשכת עוה"ד עומד על סך של 20,000 ₪, לכל הצדדים ביחד וכולל מע"מ, והבורר במקרה

בית המשפט המחוזי בחיפה

הפ"ב 17-06-49476 קרבקי ואח' נ' כמאל ואח'

שבפנינו גבה שכר טרחה גבוה פי 20 מהשכר המומלץ, וכן נטען כי חיובי שכר הטרחה כוללים חיוב בגין מאות שעות עבודה בלתי פרונטליות וכן חיוב מופרז ביותר בגין הכנת פסק הדין.

טענות המשיבים הפורמאליים

34. המשיבים הפורמאליים בטיעוניהם התמקדו בחיוב שכר הטרחה שקבע הבורר בגין פסק הדין בסכום של 180,000 ₪ בתוספת מע"מ, ונטען כי לצדדים לא הייתה אפשרות כלשהי להיערך לדרישת התשלום "שנפלה עליהם כרעם ביום בהיר", כאשר הבורר התנה את שחרור פסק הדין בתשלום שכר טרחה מלא ובמזומן כתנאי למתן פסק הדין.

35. בנוסף התנגדו המשיבים הפורמאליים לכל ניסיון של המבקשים לשנות את חלוקת ההוצאות בין הצדדים כפי שנקבעה בפסק הבוררות ונטען כי לבית המשפט אין סמכות להתערב בקביעה זו המהווה חלק מפסק הבורר שבגינו הוגש הערעור.

טיעונים נוספים

36. בדיון שהתקיים בפניי טען הבורר כי קיים הסכם שכר טרחה שלא נכפה על ידו וכי ההליכים בתיק היו קשים ומורכבים וכי הבורר היה זכאי אף לתשלום נוסף בגין המאמץ וכדוגמא הובאה החלטה של 19 עמודים שניתנה על ידי הבורר בבקשה לתיקון כתב התביעה וכן הבהיר הבורר כי אכן השקיע שעות רבות בבדיקת סוגיות משפטיות וזאת בשל רצינות הסוגיות שהועלו בפניו.

37. המשיבים הפורמאליים הדגישו בדיון בפני את חוסר הסבירות הקיצוני בחיוב שהוצא בגין פסק הדין ולעמדתם הבורר היה צריך להתריע על חיוב השעות המצטבר, וכן הובהר כי מאחר ומדובר באנשים פרטיים הם נדרשו להוציא מכיסם גם את תשלומי המע"מ, עם זאת המשיבים הפורמאליים אישרו כי הבוררות התנהלה בהיקף נרחב וכדברי בא כוחם "אנחנו היינו התובעים בבוררות ואכן העלנו את כל הטענות בפריסה רחבה".

38. לאחר הדיון שהתקיים זימנתי את הצדדים לשיבה נוספת ובה העליתי בפניהם את הצעתי לפשרה בתיק, שאושרה על ידי הבורר והמשיבים הפורמאליים אך לא התקבלה על ידי המבקשים אשר בנוסף לסכום הפשרה שהוצעה שהיה לטעמם נמוך מדי, חלקו גם על החלוקה השוויונית בנטל ההוצאות בין הצדדים, וב"כ המבקשים העלתה טענות שונות מדוע לעמדתה החלוקה השוויונית בתשלום שכר טרחת הבורר אינה צודקת בנסיבות תיק זה שבו המבקשים יזמו לבדם את הבקשה להפחתת שכר טרחת הבורר ועיקר הטיעונים בבקשה הינם שלהם ולפיכך אין הצדקה לחלוקה שווה של החזר שכר טרחה שיקבע, אם יקבע, וזאת במיוחד כאשר המשיבים הפורמאליים הם שיזמו את הליך הבוררות ולולא הצטרפות המבקשים הם היו נושאים לבדם בכל עלויות ההליך

בית המשפט המחוזי בחיפה

הפ"ב 17-06-49476 קרבקי ואח' נ' כמאל ואח'

ובנוסף נטען כי המשיבים הפורמאליים בהתנהלותם תרמו רבות להארכת ההליך וזאת בהזמנת עדים רבים, הגשת בקשות רבות לתיקון כתב התביעה וכיו"ב.

39. בנוסף המבקשים הפנו להחלטת עוזר רשם האגודות השיתופיות שניתנה בתיק 1039-188-13 אחיהוד- מושב עובדים להתיישבות שיתופית בע"מ נ' דמתי ישי (21.06.2017), פורסם בנבו(להלן-"ענין דמתי"), שם הופחת שכר טרחתה של בוררת ונמתחה ביקורת רבה על כך שהבוררת לא נצמדה לשאלה המהותית שעמדה לדיון, ועל סבירות התעריפים שדרשה הבוררת.

40. להשלמת התמונה יצוין כי הצדדים טענו, כל אחד לשיטתו, כי פסק הבוררת שניתן בערעור תומך בטענותיו, וכך הבורר הפנה לאימוץ קביעותיו העקרוניות על ידי כב' השופטת (בדימוס) מוניץ, ואילו המבקשים הפנו לעובדה שפסק הבוררת בערעור ביטל את קביעתו של הבורר בדבר הצורך בהחזרת הדיון לאסיפה הכללית של האגודה.

41. מכל מקום, משלא עלה בידי להביא את הצדדים לפשרה עלי ליתן הכרעתי.

דיון והכרעה

42. סמכותו של בית המשפט להתערב בקביעת שכר טרחתו של בורר אשר מונה על פי חוק הבוררת קבועה בסעיף 32 לחוק הבוררות הקובע כי:

"32(א) בית המשפט רשאי, על פי בקשת בעל דין, להפחית שכר שקבע הבורר שלא על דעת בעלי הדין, אם ראה שהשכר מוגזם, ורשאי הוא לצוות על החזרת סכומים ששולמו לבורר לחשבון השכר, והכל כשאין כוונה אחרת משתמעת להסכם הבוררת.
(ב) לא יזקק בית המשפט לבקשה להפחית שכר שהוגשה לפני מתן פסק הבוררות או אחרי התקופה האמורה בסעיף 27(א)".

43. מנוסחו של הסעיף עולה, כי סמכותו של בית המשפט להתערב בשכר טרחת הבורר מותנית בקיומם של שני תנאים מצטברים שהנטל להוכחתם מוטל על המבקש את הפחתת שכר הטרחה. האחד – שכר הטרחה שקבע הבורר לא הוסכם על ידי הצדדים. השני – בית המשפט השתכנע כי השכר שנקבע הינו שכר מוגזם.

(ראו ס.אוטולנגי "בוררות דין ונוהל" (מהדורה רביעית 2005 עמ' 482-490) (להלן: "אוטולנגי") ת"א (ת"א) 1451/83 אשטרומ חברה להנדסה בע"מ נ' בן אברהם בע"מ (להלן: "עניין אשטרומ") וכן ישראל שמעוני- "דיני בוררות- אופק חדש בבוררות" (מהדורה שנייה) עמ' 214(להלן- "שמעוני").

בית המשפט המחוזי בחיפה

הפ"ב 17-06-49476 קרבקי ואח' נ' כמאל ואח'

שכר שקבע הבורר שלא על דעת בעלי הדין

44. באשר לתנאי הראשון לפיו שכר הטרחה נקבע "שלא על דעת בעלי הדין", נקבע בעניין "אשטרום" (כב' השופט י' גרוס) כי ניתן ללמוד על הסכמת הצדדים לשכר הטרחה, לא רק מהסכם שכר הטרחה, אלא גם מהתנהגות הצדדים תוך כדי הליך הבוררות וכי הסכמה שכזו "יכול שתנתן במנוד ראש שעה שהבורר נוקב בסכום שבקולמוסו" (המרי (ת"א) 6056/75 מדינת ישראל נ' עו"ד יעקב שמשון שפירא פ"מ תשל"ו (2) 355) (להלן-"ענין שפירא").

45. יותר מכך, ועל אף העובדה שכאמור בסעיף 32(ב) לעיל, בקשה להפחתת שכר הטרחה יכולה להיות מוגשת רק לאחר מתן פסק הבוררות, בכל זאת סבר בית המשפט בעניין "אשטרום" כי חלה חובה על צדדים שאינם משלימים עם שכר טרחתו של הבורר, למחות בפני הבורר **כבר במהלך הבוררות** על גובה שכר הטרחה ואם לא יעשו כן יחשבו כמי שהסכימו לשכר הטרחה ובהתאם לא יתקיים התנאי הראשון הנדרש להתערבות בית המשפט (עניין "אשטרום", עמ' 106, אוטולנגי 483).

46. בעניין זה אבקש להדגיש כי עמדתי שונה, ואני סבור כי אין לייחס משקל מהותי להעדר מחאה של הצדדים במהלך בוררות על גובה שכר הטרחה, ולפיכך אינני סבור כי ניתן "להצמיח" הסכמה של הצדדים לשכר הטרחה אותו קבע הבורר מהעובדה שהצדדים לא מחו בפני הבורר על גובה שכר הטרחה **במהלך** הליכי הבוררות.

47. לעמדתי קביעה שכזו מנוגדת גם לרציונל העומד בבסיסו של סעיף 32(ב) לחוק הבוררות, המורה מפורשות כי בית המשפט לא ידון כלל בבקשה להפחתת שכר הבוררות, **תוך כדי הליך הבוררות**, וזאת "במטרה ברורה למנוע מתחים סביב סוגיית השכר, כל עוד מתנהלת הבוררות" (ראו ת"א (חיפה) 1221/07 פרופ' ד' ביין נ' עתיד רשת מכללות טכנולוגיות בע"מ 20.01.08, פסקה 32).

48. צדדים המתדיינים בפני בורר הינם בבחינת "קהל שבוי" ביחס לבורר בכל הנוגע לקביעת שכר טרחתו של הבורר, ומטבע הדברים קיים חשש מובן של צדדים למחות בפני הבורר על שכר טרחתו תוך כדי הליך הבוררות, וזאת שמא במודע או שלא במודע, עלול הבורר לקחת בחשבון במסגרת שיקוליו את התנגדות מי מהצדדים לשכר טרחתו, והדבר עלול לבוא לידי ביטוי בפסק הבוררות, שהיכולת לבטלו או לשנותו מצומצמת ביותר, נוכח עילות הביטול הקבועות בחוק הבוררות.

בית המשפט המחוזי בחיפה

הפ"ב 17-06-49476 קרבקי ואח' נ' כמאל ואח'

49. בנסיבות אלו אני סבור כי כל עוד לא ניתנה הסכמה ברורה של הצדדים לשכר טרחתו של הבורר, יש לראות בשכר הטרחה שקבע הבורר כשכר טרחה שנקבע "שלא על דעת הצדדים" ולא די "במנוד ראש" או "בהסכמה בשתיקה", או בהעדר מחאה של הצדדים, בכדי לחסום את דרכם של צדדים לעתור לבית המשפט בבקשה להפחתת שכר הבורר.

50. מאידך לא ניתן לבטל לחלוטין את הטענה לפיה העדר מחאה כלשהי מצד הצדדים בנוגע לשכר טרחתו של הבורר במהלך הליכי הבוררות, ותשלום חשבונות הביניים הנשלחים על ידי הבורר ללא כל הסתייגות, יש בהם כדי לבסס עם חלוף הזמן "אינטרס הסתמכות" ראוי להגנה של הבורר אשר יטען כי השקיע את שעות עבודתו בבוררות על סמך ההנחה לפיה שכר טרחתו מקובל על הצדדים, ואילו היה יודע כי אין הדבר כך, לא היה ממשיך בעבודתו.

51. הדרך הראויה לעמדתי לאזן בין הטיעונים המנוגדים לעיל, היא בדרך של הטלת חובה מוגברת על הבורר לדאוג להחתמת הצדדים על הסכם שכר טרחה מפורט עם ראשית הליכי הבוררות, אשר בו יובהר במפורש שכר טרחתו של הבורר, אשר יכול ויהיה נקוב בסכום כולל או בתעריף לשעת עבודה, ובאם נקבע תעריף לשעת עבודה של הבורר, על הבורר ליתן הערכה ראשונית לצדדים ביחס להיקף שעות עבודתו הצפוי, והצדדים ידרשו לאשר בכתב גם את היקף העבודה הצפוי, וככל שיחול במהלך הבוררות שינוי מהותי בהערכת היקף שעות העבודה הצפוי, ולעמדתי "מהותי" משמעותו למעלה מ-20-25% מההערכה הראשונית, יהיה על הבורר לעדכן מראש את הצדדים ביחס להיקף השינוי הצפוי ורק במקרה כזה שבו עדכן הבורר את הצדדים בדבר השינוי הצפוי בהיקף עבודתו, והצדדים לא הביעו הסתייגות כלשהי, רק אז יגבר "אינטרס ההסתמכות" של הבורר על אינטרס הצדדים והם יחשבו כמי שנתנו הסכמתם לשכר טרחת הבורר, ודרכם להגשת בקשה על פי סעיף 32 לחוק הבוררות תחסם.

52. עוד אני סבור, כי גם על הצדדים להליך הבוררות חלה החובה "לעמוד על המשמר" ובאם נוכחים הצדדים לדעת תוך כדי הליכי הבוררות כי חשבונות הביניים המתקבלים מהבורר חורגים מציפיותיהם, עליהם ליזום הליך מול הבורר לצורך הגבלת מסגרת השעות שיוכל הבורר לחייב את הצדדים **מענה ואילך**, וככל שלא תושג הסכמה ניתן יהיה לפנות בבקשה מתאימה למתן הוראות לבית המשפט.

בית המשפט המחוזי בחיפה

הפ"ב 17-06-49476 קרבקי ואח' נ' כמאל ואח'

בכל מקרה, צדדים אשר הסכימו על תשלום שכר טרחה לבורר על פי חיובי שעות, אינם רשאים לגרום בעצמם להגדלה משמעותית של היקף עבודתו של הבורר וזאת בדרך של הרחבת יריעת המחלוקת, הבאת עדויות וראיות רבות וכו', ומבלי לתחום מראש את היקף השעות שישקיע הבורר, ולאחר מכן כאשר הבורר מגיש את חשבון שכר טרחתו המבוסס על שעות העבודה המרובות שהושקעו על ידו בפועל, עקב פעולות הצדדים, לטעון כי השכר הנדרש מופרז.

52א'. יישום האמור לעיל, על המקרה שבפנינו מצביע על כך שהצדדים אמנם חתמו על הסכם שכר טרחה בכתב, שבו נקבע תעריף לשעת עבודתו של הבורר, אלא שלא נקבעה הערכה כלשהי למסגרת שעות עבודתו של הבורר.

ואולם לכל אורך הליכי הבוררות, נשלחו על ידי הבורר חשבונות שכר טרחה תקופתיים, אשר שולמו על ידי הצדדים ללא כל התנגדות **ולא הוצגה בפני ראיה כלשהי לכך שהצדדים פנו בבקשה לבורר להעריך או לקבוע את היקף עבודתו הצפויה של הבורר**, וזאת למרות שהמבקשים טענו בפני כי כבר בחשבון הראשון אשר התקבל אצלם בגין ישיבת הבוררות הראשונה ואשר בגינו חייב הבורר ב-25 שעות הכנה!! סברו המבקשים כי מדובר בחיוב מופרז ביותר.

בעניין זה טענה ב"כ המבקשים כי: **"באחת הפעמים שצייצתי על שכר הטרחה חשתי עלבון כה רב מצד הבורר ואמר שהכסף לא חשוב ויש לו לא מעט אדמות ולכן חששנו להעלות את זה"**(עמ' 2 לפרוטוקול), אלא שאמירה זו נותרה אמירה בעלמא שלא הובאה לה ראיה כלשהי, ונראה כי הצדדים לא נקטו בהליך כלשהו על מנת לסכם מראש עם הבורר מהו היקף השעות המקסימלי שיוכל הבורר לחייבם בגין.

53. כפי שציינתי לעיל אינני סבור כי לאור החשש המובן מעימות עם הבורר יש להטיל חובת מחאה על צדדים לבוררות תוך כדי הליך הבוררות כתנאי לפניה לבית המשפט, אך עדיין חלה חובה על הצדדים, אשר נוכחים לדעת תוך כדי הליכי הבוררות כי הם נדרשים לשלם סכומי שכר טרחה מופרזים לעמדתם, ליזום לכל הפחות פנייה (רצוי משותפת) לבורר לצורך קבלת הערכות עלויות עתידיות של הליכי הבוררות, והגבלת שעות העבודה במידת הצורך, שאחרת עלול לגבור אינטרס ההסתמכות של הבורר אשר השקיע את שעות עבודתו, בהנחה לפיה הוא יהיה זכאי לקבלת התשלום לשעת עבודה עליו סוכם, על פני אינטרס הצדדים.

בית המשפט המחוזי בחיפה

הפ"ב 17-06-49476 קרבקי ואח' נ' כמאל ואח'

54. במקרה שבפנינו לא זו בלבד שלא נעשתה פנייה שכזו, אלא שהוכח בפני כי הצדדים לא חסו על זמנו ושעות עבודתו של הבורר, הן בדרך של הגשת כמות נכבדה ביותר של עדויות וראיות אחרות, והן בדרך של קיום מספר רב ביותר של ישיבות הוכחות ממושכות, וזאת מבלי שמי מהצדדים מבקש לתחום את הזמן המוקדש על ידי הבורר להליכים ולפיכך לא ניתן לעמדותי לראות בחשבונות הביניים שהגיש הבורר (למעט החריג אליו אתייחס להלן) כחשבונות שלא נקבעו על דעת הצדדים.

55. בהקשר זה אציין כי אינני מקבל את טענת המבקשים לפיה חלה חובה גורפת על הבורר למנוע הגשת עדויות או ראיות שהמבקשים סבורים כי לא נדרשו לצורך הליך הבוררות, וזאת בין היתר נוכח הוראות סעיף 24(4) לחוק הבוררות לפיהן קיימת עילה לביטול פסק בוררות במקרה ובו מנע הבורר מצד להליך להביא את ראיותיו, ולפיכך לא ניתן לעמדותי לבוא בטענה של ממש לבורר על כך שנקט בגישה ליברלית בשאלת הבאת הראיות והעדויות על ידי הצדדים.

56. סיכומו של דבר, לאור כל האמור, אני קובע כי יש לראות בכל חשבונות שכר הטרחה שנשלחו על ידי הבורר במהלך הליכי הבוררות, **למעט חשבון שעות ההכנה הראשון ששלח הבורר**, כחשבונות אשר נקבעו על דעת הצדדים, וממילא לא התקיים התנאי הנדרש להתערבות בית המשפט בהם ואני דוחה את כל טענות המבקשים והמשיבים הפורמאליים בנושא.

57. כל האמור לעיל, **אינו חל כאמור ביחס לחשבון שעות ההכנה הראשון ששלח הבורר בגין ישיבת ההוכחות הראשונה (25 שעות הכנה)**, והן ביחס לחשבון שכר הטרחה ששלח הבורר בגין פסק הבוררות ובשני חשבונות אלו לצדדים לא הייתה כל יכולת להעריך מראש או אפשרות להשפיע על היקף שעות העבודה שישקיע הבורר, ובנסיבות אלו ומשלא ניתנה להם על ידי הבורר הערכה מוקדמת כלשהי ביחס להיקף ההשקעה הצפויה, לא ניתן לראות בצדדים כמסכימים לחשבונות אלו, ולפיכך יש לראות בהם כחשבונות שנקבעו ש"לא על דעת בעלי הדין", והתקיים לגביהם התנאי הראשון הנדרש לצורך התערבות בית המשפט.

שכר מוגזם

60. כאמור לעיל, תנאי שני להפחתת שכר טרחתו של הבורר הוא כי בית המשפט יסבור כי שכר הטרחה שנקבע על ידי הבורר הינו מוגזם, וכפי שקבעתי בשאלה זו יבחן שכר הטרחה שחייב הבורר בגין הכנת פסק הבוררות בסכום של 180,000 ₪ בתוספת מע"מ, המשקף על פי תעריף שכר טרחתו של הבורר 150 שעות עבודה וכן חשבון שעות ההכנה הראשון ששלח הבורר.

בית המשפט המחוזי בחיפה

הפ"ב 17-06-49476 קרבקי ואח' נ' כמאל ואח'

61. באשר לשאלה כיצד יקבע בית המשפט אם אכן בשכר מוגזם עסקינן, לא ניתן למצוא בפסיקת בית המשפט העליון עקרונות ברורים בשאלה זו, ובענין "שפירא" נאמר (עמ' 363) כי: "למען יבוא בית המשפט להפחית מהשכר צריך שייראה מוגזם הוא, "מוגזם" הינו מופלג, מופרז למעלה מן המתקבל על הדעת, ולא רב ואפילו לא רב ועצום. יכול ששכר יהא עצום ורב ואף על פי כן סביר, ולכן גם לא מוגזם, אם אך תואם הוא את ערכה של התמורה, ערכו של השירות שניתן עבור השכר. דבר היותו של השכר מוגזם אינו נחתך על פי ערכים מוחלטים של רוב הממון שנדרש, אלא על פי ערכים יחסיים, היחס בין השכר לתמורתו".
62. לעמדתי בית המשפט מצווה לפעול בריסון בבואו לדון בשכר טרחתו של בורר וזאת מחמת החשש שמא צד אשר פסיקתו של הבורר לא נשאה חן בעיניו, ינסה להביע את "מחאתו" בדרך של בקשה להפחתת שכר טרחתו של הבורר ובנוסף יש ליתן משקל לכך שקיים קושי אובייקטיבי במקרים בהם נקבע שכר טרחתו של הבורר על פי חישוב שעות עבודה, להעריך מהו חיוב מוגזם של שעות עבודה בכלל ולצורך הכנת פסק בוררות בפרט.
63. מאידך יש ליתן משקל ראוי לחובת הנאמנות של הבורר אל מול הצדדים, וכן חובת תום הלב החלה גם על הבורר מכוח היותו צד להסכם שכר הטרחה שחתם עם הצדדים.
64. חובות אלו מטילות לעמדתי חובת ריסון עצמית על הבורר, הבא להכין את פסק הבוררות, ובמסגרת זו על הבורר להזהיר את עצמו ולהזכיר לעצמו כי חובתו העיקרית והמרכזית הינה להכריע בסכסוך שהובא בתיק בדרך **תמציתית ומעשית** אשר חייבת לבוא לידי ביטוי גם בהיקף שעות העבודה המושקעות על ידו בהכנת פסק הבוררות, וזאת נוכח העובדה שהצדדים נדרשים לשלם עבור כל השעות הללו.
66. במקרה שבפנינו דומה כי אין חולק על כך שהבורר לא גזר על עצמו ריסון בהיקף השעות שהושקעו ופסק הבורר במקרה זה מכיל 110 עמודים, והבורר העיד על עצמו כמי שבחן באופן יסודי את כל הסוגיות העובדתיות שהועלו בפניו וכן העמיק וחקר בסוגיות משפטיות רלוונטיות וכדברי הבורר: "הם לא מבינים שבאים לכתוב פסק דין שופט הוא לא רק... הוא צריך לנבור בכל מילה ומילה מסמך ומסמך, כאן ידעתי שהסוגיות והאנשים עלולים להגיש ערעור על פסק הבוררות שלי והם אף מסוגלים לתקוף אותי, אם הייתי מסתמך רק על החומר שבפניי ולא בודק סוגיות משפטיות לא הייתי זקוק ליותר שעות. השאלות שעמדו בפניי באמת רציניות ורציתי למצות פסק בוררות שיהיה מבחינתי" (עמ' 4 לפרוטוקול הדיון שורות 12-6).

בית המשפט המחוזי בחיפה

הפ"ב 17-06-49476 קרבקי ואח' נ' כמאל ואח'

67. ואכן עיון בפסק הבורר מעלה כי הבורר פרש בפסק הבוררות מסכת עובדתית ומשפטית מקיפה ביותר במסגרתה דן בסוגיות משפטיות ועובדתיות רבות ובכלל זה מהותה של אגודה שיתופית, תפקידה וסמכויותיה של האסיפה כללית של האגודה ובכלל זה סמכות האסיפה הכללית לקבל החלטות שעניינן חלוקת חלקות ה- "ב" באגודה לאור הוראות תקנון האגודה, הפגיעה שנגרמה, אם נגרמה במבקשים הפורמאליים במסגרת ההחלטה על חלוקת חלקות ה- "ב" באגודה ועוד.
68. לאור האמור עולה השאלה, האם מוצדק בנסיבות להטיל על הצדדים את מלוא החיוב שמבקש הבורר לחייבם בגין הכנת פסק הבוררות ?
69. מחד, יש לקחת בחשבון כי חלקן המכריע של הסוגיות בהן דן הבורר הינן סוגיות שהעלו הצדדים בפניו, ולעמדתו גם לצדדים להליך הבוררות "אשם תורם" להיקפו של פסק הבוררות.
70. כמפורט בפסק הבוררות, באופן מעשי, כל טענותיהם של המשיב הפורמאלי 1, ובעקבותיו של המשיבים הפורמאליים 2-3, מתמקדות בכך שהמבקשים עושים בפועל שימוש בחלקה חקלאית של 1.7 דונם אשר לטענת המשיבים הפורמאליים צריכה להימסר לשימוש של נחלה מס' 50.
71. במקום להתמקד בסכסוך הנקודתי הנוגע למשקים 50 (של המשיבים הפורמאליים) ו-51 (של המבקשים) בחרו המשיבים הפורמאליים לנסות ולבטל באופן כוללני את החלטת 26.8.2008, שבה אושרה חלוקת חלקות "ב" של האגודה לכלל הנחלות באגודה ובחירה זו הובילה לכך שבפני הבורר התקיים דיון מהותי מקיף וכוללני בסוגיות שפורטו בפסק הבורר, וזאת במקום להתמקד ולהצטמצם לדיון נקודתי בסכסוך שבין נחלות 50 ו-51.
72. אלא שכנגד "אילוץ" הבורר על ידי הצדדים לדון בסוגיות מהותיות, עומדות לחובתו של הבורר מספר רב של נסיבות אשר בסיכומו של דבר מובילות לתוצאה לפיה יש מקום לקביעת הפחתה מהותית בשכר טרחת הבורר עבור פסק הבוררות.
73. ראשית יודגש כי למעט הסכום אותו דרש הבורר עבור פסק הבוררות, ממנו עלה כי הוא מגלם 150 שעות עבודה, לא הוצג בפני בית המשפט ולא בפני הצדדים פירוט כלשהו של שעות העבודה שהושקעו בהכנת פסק הבוררות (תאריכים, מספר שעות בכל אחד מהתאריכים ועוד), וכמו כן לא ניתן מידע כלשהו בשאלה האם כל שעות העבודה הנטענות הינן שעות עבודה של הבורר עצמו ובעיני אין זה סביר להניח כי הבורר לא נעזר במי מעובדי משרדו לצורך הכנת פסק הבוררות.

בית המשפט המחוזי בחיפה

הפ"ב 17-06-49476 קרבקי ואח' נ' כמאל ואח'

74. כמו כן וכאמור לעיל אין חולק על כך שהבורר לא מסר לצדדים הערכה מוקדמת כלשהי של היקף השעות שיידרש ממנו לצורך הכנת פסק הבוררות, ולא התריע בפני הצדדים על החיוב המצטבר של שכר הטרחה במהלך הכנת פסק הבוררות.
75. בנסיבות שכאלו אני סבור כי דרישת הבורר לכשעצמה הנשלחת לצדדים ללא פרוט וללא כל התרעה מראש, אינה ממלאת אחר חובת הריסון העצמי, חובת הנאמנות וחובת תום הלב החלה על הבורר ביחסיו עם הצדדים, ולפיכך בבחינת סבירות שכר הטרחה המגיע בגין הכנת פסק הבוררות, לא ינתן על ידי משקל רב לנתון שעות העבודה שצוין על ידי הבורר, **והדיון יתמקד בשאלת השכר הסביר והראוי עבור הכנת פסק הבוררות.**
76. הבורר במקרה שבפנינו גבה מהצדדים 1,200 ₪ **בתוספת מע"מ לשעת עבודה**, ולאור נתוני התעריף המקובל לשעת בוררות של בורר הממונה מכוח פקודת האגודות השיתופיות כעולה מהחלטות עוזרי רשם האגודות שהוצגו בפניי מדובר בתעריף חריג, **אשר יכול להיות מוצדק אך ורק באם לבורר מומחיות מיוחדת בתחום האגודות השיתופיות.**
77. גם אם נקבל כי לבורר במקרה שבפנינו מומחיות שכזו המצדיקה שכר כה גבוה לשעת עבודה, הרי ש"שטר ושוברו בצידו" ומצופה ממומחה שכזה כי ידע לברור את "המוץ מהתבן" וידע להגיע להכרעה תמציתית ומהירה בסכסוך שבפניו מבלי להזדקק להיקף חריג של 150 שעות עבודה!!! לצורך הכרעה זו.
78. הבורר כאמור השקיע השקעה יתירה בכתיבת פסק בוררות מקיף הכולל סקירות משפטיות נרחבות במגוון סוגיות, והבורר אף הצדיק השקעה זו בשל רצונו בכך שפסק הבוררות יעמוד בביקורתה של ערכאת הערעור.
79. כבר נקבע לא אחת על ידי בית המשפט העליון כי :
**"... אין הכרח כי הבורר יכתוב פסק בוררות ארוך, מפורט ומנומק לעיפה.
 פעמים רבות ניתן להסתפק בהנמקה קצרה ועניינית שהיא בבחינת "מיפוי"
 של השיקולים שהובילו את הבורר להחלטתו".**
 ראו: רע"א 1714/08 עיזבון המנוח אריה נוי ז"ל נ' חיימוביץ (1.5.2008, פסקה 20); רע"א 8078/10 אבשלום אלרום נ' עמוס קונפורטי (13.11.2011, פסקה 29) וכן ראו שמעוני, עמ' 592.

בית המשפט המחוזי בחיפה

הפ"ב 17-06-49476 קרבקי ואח' נ' כמאל ואח'

80. בנוסף אבקש להפנות לדברים שנכתבו על ידי עוזר רשם האגודות השיתופיות (עו"ד ראמוזי חוראני) בענין "דמתי" פסקה 163, שבהם אני מוצא טעם רב וכדלקמן:

" שלישית, הליך הבוררות חייב להיות יעיל ומהיר אומנם, כדברי כב' הבוררת בהבהרתה, אך גם תכליתי. כתיבה הנה גם אומנות, אך הכרעה בסכסוך הנה גם אומנות וגם ייעוד. כתיבה מקיפה מעשירה את התובנה המשפטית ומהווה כלי להרחבת האופקים המשפטיים האקדמאיים וההבנות להכרעה בסכסוכים עתידיים, אך אין למדוד את המאמץ רק במונחים כספיים. בסופו של דבר יש לשאוף להגיע ליעד, ויעד זה הנו ההכרעה היעילה, הצודקת והמהירה בסכסוך. במובן זה אין לקבל את הפרמטר של עריכת מחקר משפטי בכתיבת החלטה, והחלטות ביניים בכלל זה, או הפרמטר של חשיבות העניין בכלל או חשיבותו לצדדים בפרט כהצדקה לדרישת שכר מופרז. אי לכך יש לעקר או למצער להקטין משמעותית את משקלם של שני פרמטרים אלה במכלול השיקולים של קביעת שכר הבורר. תקנה 13א לתקנות הבוררות, נותנת כלי ומענה לבוררים להגיע להכרעה צודקת מהירה ויעילה. לטעמי היעילות והצדק אינם מתמצים רק במישור המקצועי, אלא גם במישור העלויות. אילולא כך לא יישאר כמעט כל יתרון לפני הלהליך בוררות בפני הרשם. פניה לבתי משפט לא היתה מובילה לחיוב הצדדים בהוצאות ושכ"ט שהבוררת קבעה, ובוודאי שלא היתה אורכת כל כך הרבה זמן."

81. הדברים האמורים לעיל נכונים ויפים למקרה שבפנינו שבו הבורר היה רשאי אם רצונו בכך לערוך פסק דין מפורט ומנומק המלווה במחקר משפטי מעמיק ובשלל אסמכתאות בבחינת "יגדיל תורה ויאדיר", ואולם אין הבורר רשאי לעשות כן על חשבון הצדדים, וללא הסכמתם.

במקרה שבפנינו יכול היה הבורר להסתפק בפסק דין תמציתי לאין שיעור מפסק הדין שניתן על ידו אשר היה מחייבו בהשקעת שעות עבודה פחותה באופן מהותי מההשקעה הנטענת, ומשבחר הבורר להשקיע היקף שעות כה נרחב בהכנת פסק דין כה מפורט, אין זה מן הדין שהצדדים הם שיישאו בכל עלות השקעתו של הבורר.

82. לאור כל האמור כל שנתר לי הוא לקבוע מהו היקף סביר של שעות עבודה, שאותן היה מחוייב הבורר להשקיע בכתיבת פסק הבוררות, ובענין זה ועל דרך האומדנא ותוך התחשבות במומחיותו המיוחדת של הבורר העולה לכאורה מהתעריף שבו חייב הבורר לשעת עבודה, ומהתרשמותי מסיכומי הצדדים ומפסק הדין, ועל בסיס נסיונו של בית המשפט ופסיקת עוזרי רשם האגודות אני סבור כי היקף של 70 שעות עבודה לכל היותר הינו היקף סביר וראוי לצורך הכנת פסק הבוררות במקרה זה, ובהתאם הבורר יכל לחייב את הצדדים לכל היותר בסך של 84,000 ₪ בתוספת מע"מ בגין הכנת פסק הבוררות.

בית המשפט המחוזי בחיפה

הפ"ב 17-06-49476 קרבקי ואח' נ' כמאל ואח'

83. בשים לב לכך שהאגודה אינה דורשת החזר שכר טרחה, ולאור החלוקה השווה של ההוצאות בין הצדדים הרי שהבורר נדרש להשיב למבקשים ולמשיבים הפורמליים בגין חיובי שכר הבוררות סך של 32,000 ₪ בתוספת מע"מ **דהיינו סך של 37,440 ₪**, לכל אחד (סה"כ 74,880 ₪).

84. בנוסף לאמור לעיל, אני סבור כי גם חשבון שעות ההכנה ששלח הבורר בגין ישיבת ההוכחות הראשונה, הינו מוגזם וגם בו נדרשת הפחתה מהותית

85. כעולה מתיאור ההליכים בפסק הבוררות, עד למועד מינויו של הבורר, כבר הוגשו תצהירי עדות ראשית לבוררת עו"ד בהט, ולפיכך כל שעות ההכנה שנדרשו לבורר לצורך לימוד כל המסמכים שהועברו אליו מעו"ד בהט לרבות תצהירי עדות ראשית, נכללו בחשבון אותו היה אמור הבורר לחייב את המשיבים הפורמאליים בלבד בגין לימוד התיק וזאת בהתאם להחלטת עו"ד דנה ביאלר אשר אושרה בשנית על ידי כבוד השופטת מוניץ ומטיעוני הבורר עולה כי לטענתו החיוב שנשלח בגין שעות ההכנה אינו כולל חיוב בגין לימוד התיק.

86. מתשובת הבורר אני מבין כי לאחר העברת התיק לידי הוגשו גם תצהירי עדות משלימים, ולפיכך ניתן להצדיק חיוב שעות הכנה בגינם וכן חיוב מתון בגין ריענון זכרונו של הבורר בכל המסמכים אשר הועברו אליו מעו"ד בהט ואשר בגינם כבר נשלח חיוב על ידו, וגם בענין זה אני סבור כי היה על הבורר בהתאם לנסיגו ומומחיותו, להתמקד בהכנתו לקראת ישיבת ההוכחות הראשונה בעדים העומדים להעיד בפניו באותה ישיבה, ולא ניתן להצדיק השקעת שעות בהיקף של 25 שעות עבודה וזאת גם אם בחר הבורר ללמוד לעומקם את כל התצהירים שהוגשו על ידי הצדדים.

87. לפיכך ועל דרך האומדנא אני סבור כי הבורר היה רשאי לכל היותר לחייב את הצדדים ב-12 שעות הכנה לישיבת ההוכחות הראשונה ובהתאם עליו להשיב למבקשים ולמשיבים הפורמאליים תשלום ששולם עבור 13 שעות הכנה-סך של 5200 ₪ **בתוספת מע"מ דהיינו סך של 6,084 ₪** למבקשים ולמשיבים הפורמאליים (ובסה"כ 12,168 ₪).

בהקשר זה יצויין כי אין בפני את הודעת הערעור שכנגד אשר הוגשה על ידי המבקשים, ולפיכך לא ברורה לי התוצאה הכספית המעשית של קביעתה של כבוד השופטת מוניץ אשר קבעה כי הבורר לא היה רשאי לחרוג מהחלטת עו"ד ביאלר ולא היה רשאי לחייב את המבקשים בהוצאות לימוד התיק, ואולם למען הסר ספק מובהר כי ככל שמשמעות החלטת השופטת מוניץ הינה כי על הבורר להשיב למבקשים כספים ששולמו בגין חיוב בשעות ההכנה לישיבת ההוכחות הראשונה

בית המשפט המחוזי בחיפה

הפ"ב 17-06-49476 קרבקי ואח' נ' כמאל ואח'

שאליו התייחסתי לעיל, הרי שאין בפסק דין זה כדי ליצור כפל חיוב בגין אותו סכום וככל ששולם הסכום למבקשים, הם לא יהיו זכאים לקבלו פעם נוספת.

88. בטרם סיום, אציין כי לא מצאתי להידרש לכל טענות המבקשים הן ביחס לתעריף בסך של 1,200 ₪ לשעה שגבה הבורר בפועל, או הטענות לפיהן יש לשנות את דרך חלוקת הוצאות ההליך בין הצדדים ונושא זה נדון והוכרע על ידי הבורר אשר קבע חלוקה שווה בין הצדדים, וקביעה זו אושרה בהחלטת כבוד השופטת מוניץ, ובית המשפט אינו יושב כערכאת ערעור על הפסק שניתן בערעור שהוגש על פסק הבוררות.

למעלה מהדרוש יצויין, כי המבקשים חתמו מרצונם על התחייבות בכתב לשלם בעצמם סך של 400 ₪ לשעה בתוספת מע"מ לבורר, ועמדה בפניהם האפשרות שלא להצטרף כצד פעיל להליך הבוררות. זאת ועוד לא הוכח בפני כי המבקשים נקטו בצעד כלשהו במהלך הליכי הבוררות לצורך צמצום ההליכים והעלויות הכרוכות בהם או לצורך שינוי חלוקת הוצאות בין הצדדים, וגם מטעמים אלו לא ניתן להענות לבקשת המבקשים.

89. סיכומו של דבר, בהתאם לאמור בסעיפים 83 ו-87 לעיל, אני מחייב את המשיב להשיב למבקשים סך כולל של 37,200 ₪ בתוספת מע"מ (סה"כ 43,524 ₪), וכן למשיבים הפורמאליים סך של 37,200 ₪ בתוספת מע"מ (סה"כ 43,524 ₪) אשר ישולמו בתוך 30 יום מהיום שאם לא כן ישאו הפרשי הצמדה וריבית עד מועד תשלומם בפועל.

90. באשר להוצאות הבקשה, בשים לב לכך שמחד הבורר הסכים במהלך ההליכים להצעת פשרה הקרובה מאד לסכום שנקבע על ידי, אך מאידך הגיש תחילה טיעון מפורט כנגד הבקשה אשר הצריך את המבקשים להגיש תשובה לטיעון זה, ובשים לב לכך שהמבקשים הם שיזמו את הבקשה להפחתת שכר הטרחה, וחלקם המכריע של הטיעונים הועלה על ידם, אני קובע כי המשיב ישא בנוסף בהוצאות המבקשים בסך של 4,000 ₪ בתוספת מע"מ לתשלום בתוך 30 יום, ואין צו להוצאות בין המשיב למשיבים הפורמאליים.

ניתן היום, כ"ח אדר תשע"ח, 15 מרץ 2018, בהעדר הצדדים.

בית המשפט המחוזי בחיפה

הפ"ב 17-06-49476 קרבקי ואח' נ' כמאל ואח'

שמואל מנדלבוים, שופט

